

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm Vltimum. Iuramentum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

probata non sit, sententia fertur contra a-
ctorem pro Reo.

Dices si mulier hæc matrimonium cum
viro verbis de præfenti non contraxerat, fuit
periura; si autem contraxerat, tunc poste-
rius matrimonium est irritum ac sacrilegum,
ergo necessario conuincitur esse grauis cri-
minis rea.

Resp. ita esse, sed cum nesciatur, nec de
ea ostendi possit, verène, an falsò jurarit,
relinquenda est conscientia suæ, sicut in
textu dicitur. Posterioris partis ratio est
propter suspicionem periurii, vti ex textu
colligitur.

CAPITVLVM XXXV.

Clericus.

PARAPHRASIS.

Aliquis Clericus iurauit, quòd statuta Ec-
clesiæ suæ edita seruare vellet; post ali-
quot verò annos per idem, quod antea
præstitit iuramentum, promisit se serua-
turum esse statutum, quòd postea editum
erat. Hoc casu resp. Gregor. IX. licet
is malè fecerit, statutum transgrediendo,
tamen ex vi iuramenti ad eius obligatio-
nem non teneri, neque ad obseruatio-
nem obligatum.

SUMMARIUM.

1. Non potest aliquis facere, vt iuramentum
ante præstitum ultra limites materiæ suæ ex-
tendatur.

NOT. Vnicum. Non potest aliquis effi-
cere, vt iuramentum antè præstitum
ultra limites materiæ suæ extendatur, exem-
plum habes hæc: aliquis iurauit, quòd statu-
ta Ecclesiæ suæ seruabit, is promittendo ef-
ficere non potest, vt virtute prioris iuramen-
ti obligetur ad statuta, quæ post iuramen-
tum edita sunt. Si tamen intentionem ha-
beat, id denuò jurandi, ita vt sicut priùs ju-
rârat se seruaturum statuta, quæ ante erant,
ita jã jurare velit in statuta, quæ postea facta
sunt, tunc obligatur non ex iuramento prio-

re, sed posteriore. Veruntamen hoc casu
non extendit iuramenti prioris obligatio-
nem, sed aliud iuramentum edit simile prio-
ri; idem cernere est in voto, si jurâsti, te om-
nibus diebus veneris jeiunaturum, non
potes efficere, vt obligatio voti prioris ex-
tendatur etiam ad dies Sabbathi, potes ta-
men aliud votum edere, quo obligari velis
ad jeiunandum in Sabatho, vt antè te obli-
gâras ad jeiunandum die veneris.

Quæritur. Vtra intentio in dubio præfe-
renda sit? videri potest eam præferendam
esse, quòd voluerit obligari ex primo iura-
mento, ita vt intentio effectum non ha-
beat, propterea quòd iuramentum strictè
interpretandum sit. *arg. c. Cum Clerici. de
verb. sigf.* Sed contrarium placet, præsumen-
dum esse, quòd nimirum posteriorem in-
tentionem habuerit, ita vt obligetur ex nouo
iuramento. Nam actus potius intelligi de-
bet, ita vt valeat, quàm vt pereat. *c. Abbat.
25. de verb. signif. &* potius præsumi debet,
quòd aliquis se obligare voluerit modò pos-
sibili, quàm impossibili, cum impossibile
nulla sit voluntas.

Ad motium contrarium dico, si ad sit
aliqua obligatio iuramenti, eam in dubio
restringendam potius esse, non extenden-
dam: at verò si constet, quòd aliquis volue-
rit se iuramento obligare, tum is modus in
dubio præferri debet, secundum quem obli-
gatio subsistit, & idem dicendum de voto,

CAPITVLVM Vltimum.

Iuramentum.

PARAPHRASIS.

Quando Iudex parti iuramentum defert, ab
ea reculari non potest, sin autem pars par-
ti iuramentum deferat, pars, cui defertur
iuramentum, recusare potest vel referre,
in actione tamen famosâ Reus conuen-
tus iuramentum referre non potest.

SUMMARIUM.

1. Iuramentum litis decisuum, à iudice obla-
tum parti, ab ea præstandum est, nisi causam
justam

justam afferat, cur illud prestare non debeat. Potest tamen iuramentum alteri parti referre.

2. Potest hoc iuramentum, quod pars parti deferret, ab eadem reuocari, nisi iudex iuramentum ita delatum approbet.

3. Limitatur procedens doctrina.

4. In actione famosa actor Reo deferre iuramentum potest, si in ea transigere licet, v. g. quando civiliter agitur ad proprium inter esse.

5. Potest idem iudex deferre Reo in sui purgationem, si actor deficit in probatione, non tamen actori.

6. In actione famosa criminaliter intentata, actor Reo deferre iuramentum potest in causis, quibus transigere licet.

Et quis effectus iuramenti à Reo prestati!

NOT. I. Si Iudex parti litiganti ex officio iuramentum litis decisivum offerat, jurare cogitur. *l. Generaliter. 12. §. Sed iuramento. C. de rebus creditis. dixi de hoc l. 4. tract. 3. c. 5.*

Excipe 1. Nisi causam afferat pars, cur jurare non debeat, eam verò Iudex examinabit, ita ut si satis iusta non videatur, reuocare possit, concessâ tamen appellandi facultate, si pars litigans se iniuste grauari existimet. *cit. §. Iuramento.*

Excipe 2. Quòd pars litigans, cui à Iudice iuramentum deferretur, possit alteri parti litiganti referre, seu dicere, si iureiurando litis decidenda sit, ut pars altera juret; sic colligitur ex *cit. §. iuncta. gloss. verb. vel referatur.*

NOT. II. Si pars parti iuramentum litis decisivum deferat, simpliciter recusari potest, quare tale iuramentum voluntarium dici potest. *argumento. l. 1. & l. Qui iurasse. 26. §. ult. ff. de iureiurand.* Ratio est, quia tale iuramentum, quod à parte delatum est, & pars altera acceptat, transactionis species quaedam est. *l. 2. admonendi. 31. in fine. ff. eod.* transactio autem sicuti & quælibet pactio voluntariam causam habet.

Limitari debet, si Iudex iuramentum à parte delatum approbet, tunc ita de eo sen-

tiendum, ac si necessarium sit, quia pars, cui deferretur, vel jurare debet, vel referre *cit. l. Generaliter. §. Sed iuramento. & l. Manifestè. 38. ff. eod.* ita quidem, ut si Reus sit, qui nec jurare vult, nec referre, pro confessio habeatur. *cit. l. Manifestè.* sin autem actor, tunc Reus absolendus sit. *l. Iusiurandum. 34. §. ult. ff. eodem.*

Sublimitari debet 1. si pars, cui iuramentum cum approbatione Iudicis deferretur, justam causam alleget, cur jurare non debeat, ut dictum est ex *cit. §. Sed iuramento. & c.* 2. Si Reus, cui iuramentum deferretur, probationes paratas habeat, quibus innocentiam suam demonstrat, ad iurandum cogi non debet, sicuti docent DD. apud *Wesenb. in paratulis. ff. de iureiurand. n. 9.* 3. Quòd in actione famosa, videlicet furti clandestini iuramentum referri non potest, cuius rationem assignant DD. hinc & *gloss. in l. Marcellus. 11. & ult. ff. Rerum amotarum.* Quia Reus melius plerumque scit veritatem, quam actor; sin autem tale factum sit, v. g. inflicta alapa, ut uterque æquè eius scientiam habere possit, tunc iuramentum delatum referri nihil prohibet.

Quæres. Num iuramentum in actione famosa seu infamante, ab actore deferri possit reo? Videtur affirmandum ex isto Capitulo: ubi dicitur: quòd Reus delatum sibi iuramentum in actione famosa referre non possit; igitur supponitur, quòd ab actore Reo deferri possit.

Resp. Cum *Abbat. hic. n. 13.* quòd in actionibus famosis actor Reo deferre possit iuramentum, si in iis transigere liceat, videlicet quando civiliter agitur ad proprium interesse, quæ dicitur actio popularis. *l. 1. & seq. ff. de populari act.*

Similiter quoque Reo Iudex iuramentum deferre poterit in sui purgationem, si actor sufficienter non probauit; sed non ita actori, si causa famosa sit, deferri potest, iuramentum in supplementum probationis. Sicut dixi. *l. 4. tract. 3. c. 5. n. 3. dict. 2.*

Sin autem de crimine famoso agatur criminaliter, tunc actor iuramentum Reo de-

ferre potest in causis, quibus transfigere licet, saltem ita, ut præstito juramento repelli debeat; quamvis aliqui deinde de eodem crimine accusare, vel Judex ex officio procedere non prohibeatur, sicuti hæc *gloss.* & *Alexand. de Neu. tradit. n. 55.* Veruntamen *gloss. in l. agatur. ff. de jurejur.* monet delationem juramenti facilius concedi actori, quam transactionem. Adde his, quæ dixi *l. 3. tract. 4. c. 37. n. 5.*

4. Sublimitandum, si actor, qui plenam probationem habere non potest de facto alieno, sed tantum conjecturas, v. g. reperit aliquis instrumentum debiti in arca paterna, quod ponimus plenè non probare; si, inquam, hoc casu, reo deferat in judicio juramentum, isque vicissim actori referre velit, audiendus non est Reus, sed à Judice jurare cogendus, vel pro confesso habendus, sicuti *notat. hie. Abbas. n. 11.* & sumitur ex *cit. l. Marcell. §. Jurare. ubi gl. marg. & Bart.* doctrinam tradit, tunc demum licitum esse juramentum referre, si is, cui deferretur, scientiam habere possit rei, non item, si sub scientiam eius cui refertur non cadat.

S. Sanè.

Actore nihil probante, Reus etsi nihil præstiterit, absolui debet: sin autem actor præsumptionem pro se habeat, tunc Judex Reo juramentum deferre potest ad sui purgationem seu innocentiam ostensionem, nisi Judex consideratis circumstantiis causæ & personarum, actori potius existimet deferendum.

SUMMARY.

1. Judex actore plenè non probante, juramentum alteri parti deferre non semper debet, sed ubi videbitur expedire, præmissa cognitione causæ.
2. Exigente causâ juramentum, & giudice nolente, potest appellari.
3. Si probationes ex utraque parte concurrant, an & cui sit juramentum deferendum?

NOtandum Vnicum. juramentum litis definitum si actor plenè non probaverit, Judex ordinariè Reo deferat, nisi consideratis causæ & personarum circumstantiis arbitratur actori deferendum esse. *Consentit c. vlt. in fine de test. in 6. & explicavi l. 4. tract. 3. c. 5. & videri potest gloss. in l. In bon. fidei. C. hoc tit.*

Quæritur 1. An Judex, si actor plenè non probaverit, semper juramentum alteri parti deferre debeat? Resp. non semper, sed si expedire seu ad rem facere videatur, præmissa cognitione causæ, *cit. l. 3.* Cauere etiam debet, ne ei deferat, qui rei cognitionem non habet, aut qui facillè peieraturus est, imò actor, cui juramentum in supplementum probationis deferretur, debet esse persona fide digna, & omni exceptione maior, uti hie docet *Alexand. n. 25.*

Cæterum si causa exigere videatur, ut juramentum deferatur, quia actor aliter probare non potest, v. g. clandestina sponsalia, tunc si Judex deferre nolit, actore petente potest appellari, sicuti docet *Bart. in l. Admonendi. n. 5. ff. hoc tit.*

Quæritur 2. Si probationes ex utraque parte concurrant, an & cui juramentum deferri debeat.

Resp. & Dico 1. Si alter plenè non probavit sed neque Reus innocentiam suam nisi semiplenè ostendit, tunc si Judex juramentum deferre velit, plerumque Reo deferret, uti constat ex *not. huius. §.*

Dico 2. Si actor plenè probavit, videlicet per duos testes v. g. pecuniam mutuò datam esse Caio, Reus autem contrarium probat semiplenè, videlicet reprobando depositionem testium duorum, per vnum testem, qui deponat eo tempore Cajum alibi fuisse, hoc casu juramentum deferri nequit, teste *Abbat. hie. n. 10.* quia plena probatio actoris infringi non potest per contrariam semiplenam, quandoquidem in iudicio is obtinet, qui plenius probavit. *argumento. c. Licet. 9. de probat. & c. In nostra. 3. 2. de testibus.*

Dico 3. Si probationes partis utriusque contrariæ non sunt sed compossibiles, quia actor

actor plene probauit mutuum datum per duos testes, at verò Reus per exceptionem, quòd pactum supervenerit non petendi, probauerit semiplene per vnum testem, hoc casu, cum Reus excipiendo fiat actor, actore autem semiprobande, Iudex Reo iuramentum deferre possit, idem rectè ait *Abb. cit. loco*, quòd hoc casu iuramenti delationi locus esse possit, c. 1.

CAPITVLVM I.

EODEM TITVLO IN VI.

Contingit.

PARAPHRASIS.

In quibusdam locis consuetudo viget, vt Prælati, antequam Ecclesiarum administrationem capeant, jurare debeant, se Ecclesiarum ipsarum statuta, & consuetudine obseruaturos, idemque mos invaluit inter laicos, vt Rectores & Officiales ad Rectorias & officia non assumantur, nisi jurent, quòd statuta seruire velint, cum autem in ijs statutis ac consuetudinibus quædam interdum reperiantur illicita & Ecclesie libertati aduersantia, idem Nicol. III. respondet hinc: quòd iuramentum generaliter editum ad talia se non extendat, sed tantum ad statuta & consuetudines licitas & honestas, quòd si verò expresse jurent, se etiam illicita, aut quæ Ecclesie libertati aduersantia sunt, statuta, seu edita, seu edenda, seruaturos, iuramento tali nequaquam obligantur, cum illud institutum non sit, vt esset vinculum iniquitatis.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Iuramentum de seruandis statutis ac consuetudinibus loci, quamuis generaliter conceptum, intelligitur tantum de licitis, neque presumitur quòd intentio iurantis se extendat ad illicita.

Et si se intentio iurantis extenderet ad illicita, respectu horum iuramentum esset nullum, validum autem quoad licita.

2. Canonici iurans se statuta & consuetudines Ecclesie seruaturum? An & quomodo sine periculo periurij possit impetrare priuilegium aduersus statuta?

Not. vnic. Iuramentum seruandi statuta ac consuetudines loci, quamuis generaliter conceptum, intelligitur tantum de licitis, neque presumitur, quòd iurans etiam quæ illicita sunt, includere voluerit. Sin autem etiam illicita comprehendere voluerit, iuramentum respectu eorum irritum est, validum autem quoad licita, quia vtile per inutile vitari non debet. *Regula 37. in 6.*

Quæstio est. Si Canonici post sui creationem iurauit, se statuta & consuetudines Ecclesie seruaturum, num periurus fiat, si dein priuilegium impetat à S. Apostolica sede aduersus statuta.

Resp. cum Rota Romana, novâ decisione *1. de jur.* & Dico 1. Si priuilegium latum sit proprio motu, Canonici eo frui potest, non obstante iuramento, quia in iuramento conditiones suapte natura insunt, salvo jure Superioris. c. *Venientes. 19. ext. hoc tit.* item si res in eodem statu permaneat, seu si mutatio, videlicet nova licentia non superveniat, vt docuit. *4. tract. 3. cap. 9. conditione 4.*

Dico 2. Etsi priuilegium concessum sit ad instantiam Canonici, si tamen in eo clausula adijciatur, non obstantibus statutis contrariis etiam iuratis, iuxta c. *Cum aliquibus 4. de rescriptis in 6.* impetrans eo vti potest.

Dico 3. Si talis clausula adijungi non soleat, tunc rescriptum siue concessio priuilegij ad instantiam dati obreptitia censeri debet, nisi in impetratione mentio facta sit, quòd priuilegium derogeret statuto iurato. Ita *Franc. hic.* in fine, est enim hæc circumstantia veri, quòd si Papæ explicatum fuisset, tale priuilegium non dedisset, aut tali modo non dedisset, sicuti explicauit. *1. tract. 4. cap.*

22. n. 19.

os (†) so

ccc 3

CAP.